

A CHILD OF TWO FATHERS. A CASE OF A GIRL BROUGHT UP BY A TRANSSEXUAL

Stanisław MATULEWICZ

The Family Diagnosis and Consultation Centre, Wrocław

ABSTRACT: The presented article contains a description of a case of a five-year-old girl, brought up by her mother, who changed her sex to male and adopted the role of father to her child. The results of psychological research conducted permitted me to separate out the characteristic reactions of the child to the mother's sex change. They were manifested in both the emotional and mental sphere of life.

KEY WORDS: Transsexualism; Bringing up a child.

Z Zagadnień Nauk Sądowych, z. XLV, 2001, 122–130

Received 27 March 2001; accepted 9 April 2001

INTRODUCTION

The accelerated civilisational and social changes of recent years have given rise to numerous legal, moral and ethical problems, which have provoked fierce arguments and discussions in society. One of the issues raised has been the bringing up of children by couples of the same sexual orientation. Opinions on this subject are rarely based on a scientific, experimental foundation.

The case, described below, of a 5-year-old girl brought up by a transsexual of the type woman → man, may constitute a small contribution to understanding the real psychological problems of children that find themselves in such unique circumstances.

DESCRIPTION OF THE CASE

The psychological examination of the minor, Emilia Ź., carried out at the Family Diagnosis and Consultation Centre in Wrocław in 1997, in connection with the ruling of the Regional Court in Oława, which approached the Centre with a request to issue an opinion concerning "(...) whether it would be advisable to provide the child with permanent psychological care in the form of a consultant in view of the fact that the minor is being brought up by two fathers, whether there exists a threat to her correct psychological devel-

opment, whether one of the fathers exerts an adverse influence on her psychological development and how they should cooperate in the process of bringing up the daughter.

Emilia Ż. is the first (and only) child of the mother, born with the help of a Caesarean section. The condition of the child was good after birth. The psycho-motor development of the child was correct. She was hospitalised at the age of three due to inadequate absorption syndrome – so a special diet was recommended. Apart from that the child was never seriously ill. She did not exhibit any neuro-pathological symptoms, although at an interview conducted with the girl's grandmother, it was revealed that the girl occasionally stammered.

Emilia's parents – Bogdan and Katarzyna Ż. – had brought her up together until she was about 2 and a half years old. Subsequently, they separated and the girl remained under the direct custody of her mother, who, just after the child was born had decided to change her sex into that of a man (Katarzyna Ż. assumed the name Mateusz).

The sex change process was supervised by the Department of Sexology and Pathology of Human Relationships in Warsaw. Despite the fact that it has not been definitively completed yet, one may accept as the “point of change” the moment when the court formally recognised the sex change. Emilia Ż. was 4-years-old at that time.

The biological mother, after the sex change, identified herself with the role of the father. Mateusz Ż. admitted that he felt a strong urge to isolate himself from his previous pattern of reacting, typical for the female model. This manifested itself, in relation to the child, in limitation of physical contact such as putting the child on his lap, patting her on the head and embracing her. After the break-up of the marriage both parents decided that the dominating role in upbringing of the child would be assumed by the new “father”¹.

During the period of examination at the FDCC, the minor lived with her “father” and the mother of her “father”. This grandmother played an active role in the upbringing of the granddaughter, caring for her 24-hours a day. Emilia had relatively regular contacts with her biological father. The father visited her in her place of residence, but his role as a carer-upbringer was clearly marginalised.

The parents accepted the new family set-up. Both Mateusz and Bogdan Ż. were emotionally attached to the daughter and they did their best to satisfy her needs. Despite occasional bouts of helplessness, they did not make grave mistakes in her upbringing.

---

¹ To clarify the story I will use the word “father” in inverted commas to describe the biological mother of Emilia Ż.

Fig. 1. The free drawing made by Emilia Ż.

Information about the child was collected from an interview with the parents, the grandmother on the “father’s” side, conversations with the minor, drawings made by her (a free drawing and a drawing of the family) and the observations of her behaviour.

The psychological examination, despite the limitations imposed on it by the court, yielded many interesting observations. Emilia is a child who has developed correctly from the intellectual point of view. She does not manifest upbringing difficulties in her behaviour. The sexual

transformation of her mother, visible both in her physical appearance and in her way of acting, might have suggested the occurrence of specific emotional disorders in the child. And, indeed, this turned out to be the case. Emilia exhibited reactions showing that she was experiencing identification problems, as well as emotional trauma. In her verbal statements the girl was convinced about the “continuity” and identity of her mother: “Once daddy was a mummy”, “My daddy gave birth to me”. The girl’s attitude towards her “father” was positive. She considered him of primary importance. The biological father had become a secondary figure. The minor called him an “uncle”. “The father”, however, did not satisfy the emotional needs of the daughter, who had fulfilled them in her relationship with her mother.

Emilia Ż. clearly manifested symptoms of the syndrome of loss of a dominating emotional object, which, in her case, was her mother. The girl directly, i.e. verbally, expressed the desire to have a mother. She had a definite image of such a person – she characterised her as a female person, who “has long hair, wears a dress and slippers and could be called Ania (just like the grandmother with whom Emilia lives). Moreover she would like “(...) her mother to hug her, give her candies and play with her dolls”.

In this context, the free drawing made by the girl (Figure 1) also has diagnostic value. She drew a little bird in a nest turned towards the sun with the comment – “this is a little duck; my mother has brought it to me”.

The drawing of the family (Figure 2), made by Emilia Ż., is, on the graphic level, clearly regressive in relation to the previous picture. This indirectly points to the emotional trauma connected with family relations (the clearly

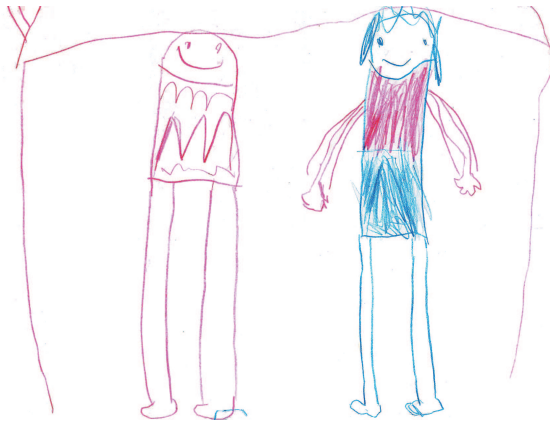

Fig. 2. The drawing of the family made by Emilia Ź.

discernible “phallic” character of the father figure might suggest sexualisation of the relationship with him – such a possibility was considered by the court, but there was no deeper confirmation of it).

Furthermore, the child exhibited a fear of losing her new “father”. Mateusz Ź. stated that the daughter experienced strong anxiety whenever he went away from home for some time. This clearly shows

the existence of trauma caused by the loss of a significant emotional object.

What also proved to be interesting were the cognitive representations of specific objects and the relations between them in the context of the development in the child of the sense of identity and the differentiation of sexual roles.

Emilia correctly differentiates between boys and girls. She identifies herself as a girl, although she is not able to explain this. Her notion of a family clearly discerns the persons of a father and mother “(...) in order to be a family there must be a mother and a father”.

At the same time the child categorically stated that “children can be born of both mummies and daddies”. She did not feel a trace of cognitive dissonance at this point.

The convictions presented by Emilia show that she identifies gender primarily on the basis of physical appearance (her depiction of a mother) and not a specific function, e.g. child-bearing.

SUMMARY

The studies carried out show that the sex change of the mother was a traumatic event for the child. The girl made an effort to adapt to the new situation by a particular cognitive reconstruction concerning the image of her parents. Perhaps this effort was unsuccessful due to the fact that the “father”, in trying to conform more completely to the male pattern of behaviour, suppressed those patterns of emotional actions which the child identified with the experience of love, acceptance and belonging. The image of the

mother, despite an effort made by the new “father” to compensate for the loss of the emotional object, still remained an important identificational model, generating Emilia’s defined expectations. One should also take into consideration the age of the child and the adaptation abilities linked to it. Observation of the girl confirms the thesis that it is not gender in the biological sense, but defined characteristics and behaviour linked with it that determine correct development of a child’s identity.

In the expert opinion issued, the psychologists stated that the minor does not currently exhibit adaptation disorders on the behavioural level. Her intellectual and social development is proceeding without deviations from the norm. The girl has a feeling of being accepted by those adults directly involved in taking care of her.

The symptoms, observed in the girl, of frustrated emotional needs linked with the person and image of the mother and also specific cognitive distortions are not caused by neglect or significant upbringing errors, but rather are a reaction to the new family set-up, and particularly to the sex change of the mother.

In the opinion of the expert psychologists, neither of the parents, through their direct actions, is currently having a negative influence on the development of the daughter. Both have a positive attitude to the child, while fulfilling their chosen role; both try to the best of their abilities to perceive and satisfy the child’s needs. Both express readiness to cooperate in Emilia’s affairs. So there is no need to change Emilia’s place of residence.

It has been recommended to leave the minor in the care of Mateusz Ż. and to keep up regular contact with the biological father with the aim of maintaining links with him. The experts have accepted that because of the exceptional complexity of the child’s family and psychological situation, it should remain under the temporary supervision of the Department of Sexology and Pathology of Human Relationships in Warsaw.

DZIECKO DWÓCH OJCÓW. PRZYPADEK DZIEWCZYNKI WYCHOWYWANEJ PRZEZ TRANSSEKSUALISTĘ

Stanisław MATULEWICZ

WSTĘP

Przyspieszone zmiany cywilizacyjne i obyczajowe ostatnich lat rodzą szereg problemów prawnych, moralnych i obyczajowych, które wywołują ostre spory i dyskusje w społeczeństwie. Dotyczy to między innymi kwestii wychowywania dzieci przez pary o tej samej orientacji seksualnej. Demonstrowane w tym zakresie poglądy rzadko opierają się na naukowych, eksperymentalnych podstawach.

Opisywany poniżej przeze mnie przypadek pięcioletniej dziewczynki wychowywanej przez transseksualistę typu kobieta → mężczyzna może być niewielkim przyczynkiem do rozpoznawania rzeczywistych problemów psychologicznych dziecka, które znalazło się w tak specyficznej sytuacji.

OPIS PRZYPADKU

Badanie psychologiczne małoletniej Emilii Ż. przeprowadzono w Rodzinnym Ośrodku Diagnostyczno-Konsultacyjnym we Wrocławiu w 1997 roku w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w Oławie, który zwrócił się do Ośrodka z prośbą o wydanie opinii, „(...) czy wskazane byłoby objęcie dziecka stałą opieką psychologiczną z uwagi na fakt, że małoletnia wychowywana jest przez dwóch ojców, czy istnieje zagrożenie dla jej prawidłowego rozwoju psychicznego, czy któryś z ojców ma nieprawidłowy wpływ na jej rozwój psychiczny i jakie powinny być ich współdziałania w procesie wychowania córki?”

Emilia Ż. jest dzieckiem z pierwszej ciąży urodzonym przez cesarskie cięcie. Stan dziecka po przyjściu na świat był dobry. Dziewczynka prawidłowo rozwijała się pod względem psychomotorycznym. W wieku trzech lat była hospitalizowana z powodu zespołu zaburzonego wchłaniania, zalecono więc stosowanie specjalnej diety. Poza tym dziecko poważnie nie chorowało. Nie uwidaczniało objawów neuropatycznych, chociaż w wywiadzie przeprowadzonym z babcią dziecka uzyskano informacje, iż w ostatnim czasie obserwowano okazjonalnie objawy jąkania się.

Rodzice Emilii – Bogdan i Katarzyna Ż. – wychowywali ją wspólnie do ukończenia przez córkę około 2,5 lat. Później rozstali się i dziewczynka pozostawała pod bezpośrednią opieką matki, która tuż po urodzeniu dziecka podjęła definitywną decyzję o zmianie płci na męską (Katarzyna Ż. przyjęła imię Mateusz).

Proces transformacji płci był prowadzony pod opieką Zakładu Seksuologii i Patologii Więzi Międzyludzkich w Warszawie. Pomimo, iż nie został jeszcze definitywnie zakończony, to jako punkt zwrotny można przyjąć moment, kiedy sąd zalegalizował formalnie zmianę płci z żeńskiej na męską. Emilia Ż. ukończyła wówczas 4 rok życia.

Biologiczna matka po zmianie płci zidentyfikowała się w postawie wychowawczej z rolą ojca. Mateusz Ż. przyznał, że odczuwał silne pragnienie odizolowania się od

wcześniejszego sposobu reagowania utożsamianego z żeńskim wzorcem, co w relacji z dzieckiem wyrażało się między innymi ograniczeniem kontaktów fizycznych w postaci sadzania dziecka na kolanach, głaskania i obejmowania go. Po rozpadzie małżeństwa rodziców i ich rozstaniu, obydwójce oni zdecydowali, iż dominującą rolę w wychowaniu córki będzie pełnił nowy „ojciec”¹.

W okresie przeprowadzania badań w RODK małaletnia mieszkała z „ojcem” i jego matką. Babcia macierzysta pełniła aktywną rolę w wychowaniu wnuczki, uczestnicząc w całodobowej opiece nad nią. Z biologicznym ojcem Emilia utrzymywała w miarę regularne kontakty. Ojciec odwiedzał ją w miejscu zamieszkania, ale jego rola opiekuńczo-wychowawcza uległa wyraźnej marginalizacji.

Rodzice akceptowali nowo powstały układ rodzinny. Zarówno Mateusz, jak i Bogdan Ź. byli związani uczuciowo z córką i w miarę swoich umiejętności starali się zaspakajać jej potrzeby. Pomimo, iż wykazywali pewną bezradność, to nie popełniali rażących błędów wychowawczych.

Informacje dotyczące dziecka zebrano na podstawie wywiadu z rodzicami, babcią ze strony „ojca”, rozmów z małaletnią, rysunków wykonanych przez nią (rysunek dowolny i rysunek rodziny) oraz obserwacji zachowania.

Przeprowadzone badanie psychologiczne, pomimo swych ograniczeń wynikających z tezy przedstawionej przez sąd, pozwoliło na dokonanie wielu interesujących obserwacji. Emilia jest dzieckiem prawidłowo rozwiniętym pod względem intelektualnym. W zachowaniu nie ujawnia trudności wychowawczych. Transformacja seksualna matki, widoczna również w jej wyglądzie zewnętrznym i sposobie reagowania, mogłaby sugerować wystąpienie u dziecka specyficznych zaburzeń emocjonalnych. I rzeczywiście: Emilia demonstrowała reakcje świadczące, iż przeżywa problemy identyfikacyjne i uraz emocjonalny. W swoich werbalnych wypowiedziach dziewczynka wyrażała przekonanie o „ciągłości” i tożsamości osoby matki: „kiedyś tatuś był mamusią”, „mnie urodził tatuś”. Dziewczynka była pozytywnie nastawiona do „ojca”. Wyróżniała go jako osobę pierwszoplanową. Biologiczny ojciec stał się osobą drugorzędną. Małaletnia nazywała go wujkiem. „Ojciec” nie kompensował jednak potrzeb emocjonalnych dziecka, które realizowało je w relacji z matką.

Emilia Ź. wyraźnie uwidaczniała objawy syndromu utraty dominującego obiektu emocjonalnego, jakim była matka. Dziewczynka wprost, tzn. werbalnie, wyrażała pragnienie posiadania matki. Miała określone wyobrażenie co do jej osoby – charakteryzowała ją jako osobę płci żeńskiej, która „ma długie włosy, nosi sukienkę i pantofelki, mogłaby mieć na imię Ania” (tak jak babcia, z którą Emilia zamieszkuje). Ponadto chciałaby, aby „(...) mama ją przytulała, dawała cukierki, bawiła się lalkami”.

Diagnostyczny w tym kontekście jest również rysunek dowolny dziewczynki (por. rycina 1), na którym narysowała pisklę w gnieździe zwrócone do słońca, z komentarzem, że „jest to kaczuszka, mama ją przyniosła”.

Z kolei rysunek rodziny (por. rycina nr 2) wykonany przez Emilię Ź. jest na poziomie graficznym wyraźnie regresywny wobec rysunku dowolnego, co w sposób po-

---

¹ Dla jasności wywodu będę używał słowa „ojciec”, pisanego w cudzysłowie, dla określenia biologicznej matki Emilii Ź.

średni wskazuje na uraz emocjonalny związany z relacjami rodzinnymi (widoczna „faliczność” postaci ojca może sugerować seksualizację relacji z nim – hipotezę taką rozważano w kontekście zapytania sądu, ale nie znalazła ona głębszego potwierdzenia).

U dziecka stwierdzono również lęk przed utratą nowego „ojca”. Mateusz Ż. podał, że córka przeżywała silny niepokój w sytuacjach, gdy wyjeżdżał on na jakiś czas z domu. Świadczy to o wyraźnej traumie spowodowanej utratą znaczącego obiektu emocjonalnego.

Interesujące okazały się też reprezentacje poznawcze określonych obiektów i stosunków pomiędzy nimi w kontekście kształtowania się u dziecka poczucia tożsamości i typizacji ról płciowych.

Emilia poprawnie różnicuje chłopców i dziewczynki. Identyfikuje siebie jako dziewczynkę, chociaż nie potrafi tego uzasadnić. Jej pojęcie rodziny w sposób wyraźny wyodrębnia postać ojca i matki: „(...) żeby była rodzina, muszą być mama i tato”.

Równocześnie dziecko kategorycznie twierdziło, że „dzieci mogą być rodzone przez mamusię i tatusiów”. Nie odczuwało przy tym ewentualnego dysonansu poznawczego.

Prezentowane przez Emilię przekonania wskazują, iż do identyfikacji płci służy jej przede wszystkim wygląd zewnętrzny (por. wyobrażenie mamy), a nie określona funkcja, np. rodzenie dzieci.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, iż transformacja płci matki była dla dziecka doświadczeniem urazowym. Dziewczynka podjęła próbę adaptacji do nowej sytuacji poprzez specyficzną rekonstrukcję poznawczą dotyczącą obrazu rodziców. Być może próba ta była nieskuteczna ze względu na to, że „ojciec”, dążąc do pełniejszej identyfikacji z męskim wzorcem reagowania, hamował te wzory reakcji emocjonalnych, które dziecko łączyło z doświadczaniem miłości, akceptacji i przynależności. Obraz matki, pomimo podjętej przez nowego „ojca” próby zrekompensowania utraty obiektu emocjonalnego, nadal pozostawał ważnym wzorcem identyfikacyjnym generującym określone oczekiwania Emilii Ż. Nie bez znaczenia jest również określony wiek dziecka i związane z tym możliwości adaptacyjne. Obserwacja dziewczynki potwierdza tezę, iż to nie płeć rozumiana biologicznie, lecz sprzężone z nią określone cechy i zachowania determinują prawidłowe kształtowanie się tożsamości dziecka.

W wydanej opinii biegli psychologowie stwierdzili, że małaletnia nie wykazuje obecnie, na poziomie zachowania, zaburzeń w przystosowaniu. Jej rozwój intelektualny i społeczny przebiega bez odchyśleń od normy. Dziewczynka ma poczucie akceptacji ze strony zajmujących się nią bezpośrednio osób dorosłych.

Obserwowane u dziecka objawy frustracji potrzeb emocjonalnych związanych z osobą i obrazem matki oraz specyficzne zniekształcenia poznawcze nie wynikają z zaniedbań czy istotnych błędów wychowawczych, lecz są reakcją na powstały układ rodzinny, a w szczególności na zmianę płci przez matkę.

W ocenie opiniujących, obecnie żadne z rodziców swoimi bezpośrednimi działaniami nie wpływa negatywnie na rozwój córki. Każde z nich ma pozytywny stosunek do dziecka, pełniąc wybraną rolę; stara się na miarę swoich możliwości dostrzegać

i zaspokajać jego potrzeby. Obydwaj „ojcowie” wyrażają gotowość do współpracy w sprawach Emilii. Nie zachodzi tym samym potrzeba zmiany miejsca pobytu dziecka.

Zalecono pozostawienie małoletniej pod opieką Mateusza Ź. i zachowanie regularnych kontaktów z biologicznym ojcem w celu podtrzymania więzi z nim. Biegli przyjęli, że ze względu na wyjątkową złożoność sytuacji rodzinnej i psychologicznej dziecka, powinno ono pozostawać pod czasową opieką Zakładu Seksuologii i Patologii Więzi Międzyludzkich w Warszawie.